

**OTVORENOST
IZVRŠNE VLASTI U
REGIONU I BIH**

Autorice: Danira Karović i Milena Gvozdrenović

OTVORENOST IZVRŠNE VLASTI U REGIONU I BIH
PREPORUKE ZA UNAPRJEĐENJE STANJA

**Stavovi iznijeti u dokumentu predstavljaju stavove autora i ne odražavaju nužno mišljenje donatora.*

Sarajevo, 2019.

UVOD

“U.G. Zašto ne?” iz Sarajeva je, u saradnji sa parterima iz regionalne mreže “ActionSEE”, pripremio prijedlog praktične politike, u kome analiziramo nivo transparentnosti, otvorenosti i odgovornosti izvršnih vlasti u regionu Zapadnog Balkana. Prijedlog je rezultat opsežnog istraživanja, baziranog na naučnoj metodologiji, koje su članice mreže ActionSEE provele u prethodnih nekoliko mjeseci.

Cilj cjelokupnog istraživanja jeste da pruži detaljan pregled stanja u navedenim oblastima, te da doprinese implementaciji reformi u radu javnu upravu, utječe na jačanje principa dobre uprave i pomogne samim institucijama da ih efikasnije primjene u svom radu.

Smatramo da su to ciljevi koje dijelimo sa samim institucijama koje su obuhvaćene istraživanjem. Prijedlog praktične politike, sa popratnim analizama, drugi je po redu ovakav dokument. Članice mreže su i prethodne dvije godine, nakon provedenog istraživanja, izradile preporuke za unaprijeđenje otvorenosti institucija vlasti.

Na osnovu rezultata istraživanja izrađene su politike koje pružaju pregled stanja u institucijama BiH i regiona, uključujući uočene nedostatke i dobre prakse u ovoj oblasti. Na temelju tih analiza su izrađene i preporuke i “mape puta” za unaprijeđenje specifičnih područja koja su pokrivena istraživanjem.

Članice mreže ActionSEE su nakon toga, temeljeći svoj rad na saznanjima i rezultatima prošlogodišnjeg monitoringa, pristupile unaprijeđenju i prilagodbi metodologije istraživanja i njenih indikatora, a u nadi da će nove informacije koje su prikupljene doprinijeti kvalitetnijim rezultatima projekta. Cilj korištenja novih i poboljšanih indikatora je dodavanje novih dimenzija istraživanju i efikasniji doprinos unaprijeđenju otvorenosti institucija regiona.

Posjedujući iza sebe znanje, konkretne rezultate i analize regionalne otvorenosti, te vjerujući da će institucije izvršne vlasti, vođene jednostavno predstavljenim koracima za unaprijeđenje stanja u navedenim oblastima, raditi na poboljšanju iste, odlučili smo zagovarati viši nivo otvorenosti institucija vlasti u regionu.

S obzirom da je prošlogodišnje istraživanje bilo obogaćeno indikatorima kojima se zagovara viši standard proaktivne transparentnosti, ovogodišnje istraživanje se pridržavalo tih istih indikatora kako bi se lakše rezultati mogli komparirati, te kako bi se ustvrdio stvarni progres, odnosno regres.

Politika otvorenosti mora biti politika svih vlada u regionu, mora biti definisana kao i ostale važne politike i ne smije biti plod trenutne odluke ili trenutnog raspoloženja vlasti. Svaka zemlja regiona ima svoje specifične, političke uslove u kojima razvija i svoju otvorenost, ali se može primijetiti značajan prostor za zajedničko regionalno djelovanje na poboljšanju stanja.

Naš prijedlog je upućen donosiocima odluka u izvršnim vlastima zemalja regiona na svim nivoima: Vladi, ministarstavima i ostalim organima državne uprave. On može biti od koristi i predstavnicima međunarodnih institucija, ali i kolegama iz NVO sektora koji se bave ovim pitanjima. U svrhu kvalitetnijeg javnog dijaloga o ovim temama organizovaćemo niz javnih događaja, na kojima ćemo čuti mišljenja svih zainteresovanih strana i pokušati da nađemo zajednička održiva rješenja za razvoj u ovoj oblasti.

Također, poštovaćemo principe transparentnosti istraživanja i upoznati institucije sa svim detaljima njegovog sprovođenja i donesenih zaključaka. Ostajemo otvoreni za sve sugestije, dobronamjerne kritike i rasprave o našem predlogu praktične politike.

OTVORENOST INSTITUCIJA IZVRŠNE VLASTI U REGIONU

Institucije izvršne vlasti u regionu u prosjeku ispunjavaju 48.6% kriterijuma otvorenosti. Iako ovaj rezultat predstavlja blagi napredak od oko 5% u odnosu na prethodno istraživanje, nema mnogo razloga za zadovoljstvo. Povećanje nivoa otvorenosti se najčešće javlja kao istupak pojedinih organa u državama regiona, a ne kao pravilo sistema vlasti. Razlog za to leži u nedostatku jasnih politika koje baštine vrijednosti otvorenosti, i prevashodno pravila i sankcija u slučaju njihovog nepoštovanja.

Istraživanje je još jednom potvrdilo da su institucije izvršne vlasti otvorenije što se krećemo ka višim organizacionim nivoima vlasti. Tako vlade u regionu u prosjeku ispunjavaju 63.62% indikatora otvorenosti, ministarstva 50% a organi uprave 32.22%. Neujednačenost je primjećena i unutar samih grupa institucija, što svjedoči o tome da pitanje otvorenosti u načelu zavisi od volje ili zalaganja osobe koja je na čelu te institucije, a ne razvijenih praksi i propisa države. Takvo stanje dovodi u pitanje dobru praksu koja je prepoznata kod pojedinih institucija, u situacijama kada nastupe personalne promjene.

Za očekivati je da prisustvo međunarodnih inicijativa u zemljama regiona, poput Partnerstva otvorenih vlada (OGP), doprinese razvoju otvorenosti institucija izvršne vlasti. Angažovanje i posvećenost država regiona ovoj inicijativi je na različitim nivou, što takođe svjedoči o spremnosti vlada za primjenu i promociju standarda otvorenosti i odgovornosti.

Ovakvi standardi takođe zavređuju pažnju Evropske unije (EU), imajući u vidu da je nužno da se odvijaju paralelno sa drugim reformama koje države sprovedu na putu ka EU.

U posljednjim izvještajima o napretku država regiona ističu se brojni problemi na polju transparentnosti, počevši od nedosljedne primjene zakona o slobodnom pristupu informacijama do nedovoljne transparentnosti budžeta i sistema javnih nabavki.

Sve zemlje regiona bi trebalo da se posvete promociji zakonima zagaranovanog proaktivnog pristupa informacijama, jer nijedan organ ne smije imati monopol nad informacijama od javnog značaja koje pripadaju građanima. Takođe, potrebno je planirati i razvijati politike otvorenosti koje bi trebalo da budu utemeljene u zakonskim i strateškim dokumentima države. To bi, u konačnom, predstavljalo krunu višegodišnjeg procesa i napora domaćih i međunarodnih aktera u „otvaranju“ organa državne uprave.

U cilju davanja doprinosa u uspostavljanju takvog sistema, u nastavku predstavljamo neke od ključnih nedostataka koje države regiona moraju otkloniti kako bi obezbijedile otvorenost u radu javne uprave.

Organizaciona i finansijska transparentnost

Princip proaktivnog pristupa informacijama se ne primjenjuje na zadovoljavajućem nivou u institucijama izvršne vlasti u regionu. Građani regiona i dalje teško dolaze do informacije o tome šta institucije rade i kako planiraju i troše njihova sredstva. Problemi su prisutni u pogledu transparentnosti budžeta, završnih računa i postupka javnih nabavki. Takođe, rijetke su institucije u regionu koje objavljuju svoje periodične finansijske izvještaje.

Situacija nije zadovoljavajuća ni u pogledu objavljivanja programa i izvještaja o radu, iako su to osnovna dokumenta putem kojih bi institucije trebalo građanima da predstave šta planiraju da urade i šta su uradile tokom godine. Praksa sačinjavanja i objavljivanja polugodišnjih izvještaja o radu se javlja kao izuzetak kod vrlo malog dijela institucija.

Transparentnost procesa donošenja odluka

Većina zemalja u regionu nije obezbijedila transparentnost sjednica vlada. Iako po standardima transparentnosti treba objavljivati transkripte i omogućiti video prenos sa sjednica, većina vlada ne objavljuje čak ni zapisnike i materijale sa sjednica. Tako se o aktivnostima najvećeg broja regionalnih vlada građani mogu informisati samo na osnovu saopštenja koje vlade izdaju nakon sjednica.

Ovakva praksa se mora hitno mijenjati, jer se uskraćivanjem informacija o ključnim politikama koje vlada planira direktno umanjuje mogućnost građana za kontrolu onih koje su izabrali, i koji bi trebalo da im odgovaraju za svoje aktivnosti. Poseban problem predstavlja neopravdano klasifikovanje dokumenata oznakom tajnosti.

Pristupačnost i komunikacija sa građanima

Većina internet stranica institucija izvršne vlasti se redovno ažuriraju novostima i aktuelnostima. Međutim, primjećen je značajan prostor za unapređenje kada je u pitanju organizacija i administriranje sadržaja.

Vlade većine zemalja imaju zastarjele internet stranice koje bi trebalo rekonstruisati u skladu sa razvojem savremenih informaciono-komunikacionih rješenja. Najveći broj organa je trenutno vrlo daleko od standarda koji propisuje „tri klika do željene informacije“ na internet stranici. Objavljivanje podataka u open data formatu¹ i dalje nije praksa u regionu.

Iako većina vlada u regionu ima uspostavljen sistem e-uprave, on nije dovoljno zaživio u praksi. Postavlja se pitanje svrsishodnosti mnogobrojnih usluga koje se nude putem ovih portala usljed njihove nedovoljne upotrebe. Iako bi vlade trebalo da ulože napore u sprovođenju kampanja za promociji e-uprave, značajan broj čak ni na svojim internet stranicama nema baner ili upustvo za korišćenje ovog portala.

Takođe, sistem e-uprave u regionu ne obezbjeđuje lokalne servise koji bi bili značajni za unapređenje svakodnevnog funkcionisanja građana. U modelima interakcije sa građanima i dalje prevladavaju konvencionalni načini komuniciranja. Manje od polovine institucija izvršne vlasti posjeduje i redovno koristi društvene mreže kao sredstvo za informisanje i komunikaciju sa građanima.

¹Otvoreni podaci su podaci strukturirani u računarski razumljivom formatu, kojim se daje mogućnost slobodnog i ponovnog korištenja.

Planiranje i koordinacija politika

Vlade u regionu tek treba da uspostave procedure i prakse za kvalitetnije planiranje i koordinaciju svojih politika, ali i obezbjeđivanje mehanizama putem kojih građani mogu jasno da prate njihovu realizaciju.

Vlade u regionu uglavnom nemaju praksu planiranja javnih politika na duži rok u formi programa rada. Izvršna vlast takođe nije dovoljno posvećena mjerenju kvaliteta i efekata svog rada, odnosno rijetke su institucije koje su nam saopštile da koriste indikatore učinka prilikom pripreme svojih programa i izvještaja o radu.

IZVRŠNA VLAST BiH (Vijeće ministara BiH, Vlada Federacije BiH, Vlada Republike Srpske)

Izvršna vlast u BiH ima znatno složeniju strukturu i sastav nego zemlje u regionu, zbog čega je poređenje njenih rezultata sa rezultatima drugih država zahtijevalo poseban metodološki pristup. S obzirom da ni entitetske vlade, niti Vijeće ministara BiH, nisu mogli samostalno biti upoređeni sa vladama država regiona, predmet sprovedenog istraživanja bila su sva tri nivoa izvršne vlasti u BiH, a u ovoj analizi korišten je njihov ukupni rezultat kako bi se predstavilo stanje u Bosni i Hercegovini.

Izvršna vlast u BiH zadovoljava ukupno 45% indikatora otvorenosti. Princip "pristupačnost", koji je fokusiran na pristup informacijama, interakciju sa građanima/građankama, te provođenje javnih konsultacija, izvršne vlasti u BiH zadovoljava sa 39% indikatora.

Učinkovitost sveukupne izvršne vlasti u BiH zadovoljava 45% postavljenih indikatora.

Kada je u pitanju integritet izvršne vlasti u BiH, ona zadovoljava 47% ispitanih indikatora, a kriterij transparentnosti sa 49% zadovoljenih indikatora. U pogledu transparentnosti vlasti, jedan od identifikovanih problema je postizanje potpune transparentnosti sjednica tijela izvršne vlasti u BiH. Iako uvijek postoje izvjesna ograničenja za prenošenje sjednica izvršne vlasti, javnost u BiH nema uvid u neke njihove elemente koji bi trebali biti javno dostupni, kao što su tok ili makar ključni momenti rasprave o tačkama sjednica.

Na zvaničnoj web stranici Vijeća ministara BiH nije moguće, nakon svake sjednice, izvršiti uvid u materijale koji su razmatrani na toj sjednici, dostupni su samo dnevni red, saopćenja i zaključci. Ne postoji ni praksa objavljivanja zapisnika sa sjednice, kako bi građani/ke imali kompletniju sliku o dinamici i načinu razmatranja određenih politika i pitanja, koja imaju uticaj na njihov standard i kvalitet života. Slična je situacija i sa otvorenošću sjednica Vlade RS i Vlade FBiH. Ovaj aspekt rada tijela izvršne vlasti mora biti nadograđen i dodatno unaprijeđen.

Budžetska transparentnost zadovoljava 49% postavljenih indikatora, što u odnosu na prošlogodišnjih 47% predstavlja napredak od nekoliko procenata. Mogućnost pretrage budžeta je ograničena, što otežava bilo kakvo poređenje, analizu ili upotrebu podataka za dalju obradu. Građani/ke nemaju priliku da analiziraju budžet kroz narativna i grafička objašnjenja, koja bi trebalo da su im dostupna kroz dokumente "Budžeta za građane" ili slične forme kojima se budžetski dokumenti predstavljaju na jednostavan i lako razumljiv način. Međutim, ni na jednoj stranici navedenih institucija ne nalazimo na ovakvu vrstu dokumenta.

Transparentnost procesa javnih nabavki u Bosni i Hercegovini ove godine zadovoljava 58% zadovoljenih indikatora, što predstavlja poboljšanje od 5% u poređenju sa prethodnom godinom bolje kada je ovaj indikator ispunjavao 53% (pojedinačno: Vlada RS - 65% metodoloških kriterija transparentnosti javnih nabavki, Vijeće ministara BiH - 58%, te Vlada FBiH koja ispunjava svega 51%).

Na službenim web stranicama se nalaze planovi javnih nabavki roba i usluga, kako za tekuću, tako i za prethodne dvije godine. Podaci vezani za provedene postupke javnih nabavki dosta su šturi. Naime, moguće je izvršiti uvid samo u obavijesti, odluke i izvješća o provedenim postupcima pojedinih javnih nabavki. Ugovora i podataka o najuspješnijim ponuđačima najčešće nema.

Objavljivanje godišnjih izvještaja o radu i generalnih organizacijskih informacija predstavlja jedan od ključnih instrumenata otvorenosti, ali i kontrole rada izvršne vlasti od strane građana/ki. Izvršne vlasti u BiH zadovoljavaju tek 55% indikatora koji se odnose na navedene stavke.

Vijeće ministara BiH trebalo bi da donese uputstva, kako za resorna ministarstva tako i za područje svog djelokruga, kojim bi se detaljno odredili podaci koji se moraju nalaziti na web stranicama, kao i način njihovog objavljivanja. Ovi dokumenti bi trebali biti u open data formatu, te bi morala biti osigurana obavezna i stroga primjena ovog principa objavljivanja podataka. Iste preporuke trebale bi slijediti i entitetske vlade.

BiH još uvijek nije usvojila novi Strateški okvir za reformu javne uprave u BiH za period 2018-2022. godine. Prethodna Strategija za reformu javne uprave donesena je još 2006. godine.

Provedba Strategije trebala bi omogućiti stvaranje javne uprave koja bi bila učinkovitija i odgovornija za ono što radi koja bi efikasnije služila građanima/kama uz manje troškove i koja bi radila na osnovu transparentnih i otvorenih procedura, uz istodobno ispunjavanje svih uvjeta potrebnih za europske integracije, i time postala istinski faktor koji bi omogućavao kontinuirani i održivi društveno-ekonomski razvoj. Nažalost, u najnovijem Izvještaju Ureda za reviziju institucija BiH konstatovano je da je u posljednjih deset godina samo jedan projekat u sklopu reforme javne uprave realizovan u predviđenom roku.

Prilikom istraživanja otvorenosti navedenih institucija ove godine, moguće je primjetiti da je jako malo pažnje posvećeno tehničkoj ispravnosti i funkcionalnosti samih web stranica. Pretraživanje stranica nije bilo moguće na stranici Vlade FBiH, kao i Vlade RS. Funkcionalnost pretraživača tokom prošlogodišnjih istraživanja nije predstavljala problem, no ipak su ove godine u domeni pristupačnosti navedene institucije pokazale degradaciju u ovom polju.

MINISTARSTVA U BIH (državna i entitetska)

Ministarstva u Bosni i Hercegovini u prosjeku zadovoljavaju svega 29% analiziranih kriterija u oblastima transparentnosti, pristupačnosti, učinkovitosti i integriteta, što dodatno svjedoči o niskom nivou otvorenosti izvršne vlasti u BiH. Međusobne razlike u ukupnim rezultatima između državnih i entitetskih ministarstava u BiH su velike.

Najbolje rangirano je Ministarstvo pravde BiH, koje ispunjava 56% ukupnih indikatora, a najlošije je Ministarstvo privrede i preduzetništva Republike Srpske, ali treba i naglasiti da je ovo ministarstvo formirano dva mjeseca prije početka istraživanja pa je sigurno i to doprinijelo ovom rezultatu.

Kriterij pristupačnosti, koji uključuje pristup informacijama, interakciju sa građanima/kama i mehanizam javnih konsultacija, bosansko-hercegovačka ministarstva zadovoljavaju tek 17% analiziranih kriterija. Mali broj vraćenih upitnika od strane ministarstva Bosne i Hercegovine, koji su sadržavali pitanja poput održanih edukacija, seminara i sličnih aktivnosti s ciljem edukacije i povećanja pristupačnosti institucija, dodatno je doprinjeo lošem rezultatu u ovom polju.

Kada su u pitanju javne konsultacije i interakcija sa građanima/kama ovogodišnji rezultati su identični sa prošlogodišnjim. Svega 9% ministarstva u BiH sprovodi neke vrste javnih konsultacija i interakcije sa građanima/kama, što predstavlja poražavajući podatak ako se ima u vidu da javne konsultacije predstavljaju glavni i osnovni način građanske participacije u procesima donošenja odluka.

U BiH je pokrenut portal eKonsultacije, sa ciljem da građanima/ka omogućiti da učestvuju u kreiranju i provedbi javnih politika koje su u nadležnosti institucija BiH, ne samo kroz klasične metode javnih konsultacija, već i putem interneta. Nažalost, ova platforma za javne online konsultacije još uvijek nije zaživjela u svom punom kapacitetu.

Kada je u pitanju učinkovitost rada ministarstava, Bosna i Hercegovina u ovoj oblasti ima rezultat od 35% zadovoljenih indikatora.

Integritet svih resornih ministarstva (na državnom i entitetskim nivoima u BiH) iznosi 23%, s obzirom na činjenicu da imovinski kartoni ministara/ki nisu javno dostupni niti na jednom zvaničnom web sajtu.

Otkako je od Centralne izborne komisije zatraženo da se imovinski kartoni uklone sa njihove zvanične web stranice, imovinski kartoni ministara/ki nisu dostupni javnosti.

Ukupna ocjena transparentnosti ministarstava u BiH iznosi skromnih 38% zadovoljenih indikatora.

Kada govorimo o transparentnosti ministarstva u postupcima javnih nabavki, ista zadovoljavaju tek blizu 36% analiziranih kriterija.

I pored toga što postoji portal javnih nabavki koji objedinjuje proces javnih nabavki svih nivoa vlasti, standardi transparentnosti nalažu da se svi finansijski dokumenti institucija, uključujući dokumente koji se odnose na javne nabavke, objavljuju na njihovim zvaničnim stranicama, kako bi se u potpunosti ispoštovalo pravo javnosti na potpunu informiranost i transparentnost u postupcima javnih nabavki.

Svega 10% ministarstava u cijeloj državi ima dostupne određene podatke o budžetu na svojim zvaničnim web stranicama. Ovakav trend netransparentnog trošenja budžetskog novca zahtjeva sistemski pristup i veće zalaganje kako javne vlasti, tako i civilnog društva, kako bi se inicirale i izvršile promjene ovakve prakse.

Ministarstva u BiH nisu dovoljno posvećena informisanju javnosti o svom radu, te javnost pretraživanjem njihovih zvaničnih web stranica u velikom broju slučajeva ne može saznati šta ministarstva planiraju da urade ili kakve rezultate su postigla u toku godine.

Na službenim stranicama uglavnom nailazimo na podatke o ministru dok informacije o ostatku kolektiva, visini plate, kao ni brojčanom stanju ne nalazimo. Situacija u ovom polju ostala je nepromijenjena u odnosu na prošlogodišnje rezultate.

Zvanične web stranice ministarstava sadrže informacije koje u velikom broju slučajeva nisu sistematizovane, određene rubrike su neažurirane ili prazne, uz veoma organske mogućnosti pretrage. Loša organizacija podataka dovodi do toga da sajtovi često liče na labirinte u kojima su skrivene čak i one informacije koje jesu objavljene.

Ne poštuju se principi objavljivanja podataka u open data formatu i nema jedinstvenog principa u ažuriranju i korištenju postojećih naloga na društvenim mrežama. Primjetna je i ne toliko rijetka pojava nepostojanja web stranice ili praksa da ministarstvu pripada mali prostor unutar web portala Vlade.

Ovakva praksa sama po sebi ne bi predstavljala problem da te iste institucije imaju sve potrebne informacije ili da su te informacije predstavljene na jednostavan i intuitivan način kako bi im korisnik mogao pristupiti. Imajući u vidu navedene podatke, uz dodatne nalaze koje ovdje ne navodimo zbog ograničenosti prostora, jasno je da se pristup otvorenosti ministarstava mora iz osnova mijenjati po principu koji je naveden u uvodu ovog dijela teksta.

Potrebno je naglasiti da postoje određene institucije koje mogu polužiti kao primjer, te da se uz malo volje i truda može poraditi na boljoj komunikaciji i efikasnosti korištenja vremena, te na taj način olakšati i sebi i građanima/kama u svakodnevnom poslu.

OSTALI ORGANI DRŽAVNE UPRAVE U BiH

Organi uprave u BiH (u uzorak za istraživanje ušlo je 45 organa uprave) također imaju skroman rezultat od 26% zadovoljenih indikatora otvorenosti. Učinkovitost rada organa uprave u BiH zadovoljava 28% postavljenih indikatora. Samo 30% organa uprave objavljuje godišnji program rada na svojoj službenoj web stranici, a izvještaje o radu njih 17%.

Ovi rezultati u odnosu na prošlogodišnje pokazuju blage oscilacije koje ne predstavljaju ni regresivnu ni regresivnu promjenu. Što se tiče objavljivanja spisaka službenika/ca, sa njihovim zvanjima i pozicijama koje obnašaju, rezultati pokazuju da samo 2% organa uprave ima ove podatke na svojim stranicama.

Blizu 43% organa uskraćuje javnosti osnovne informacije o tome ko su njihovi javni funkcioneri, koliku zaradu imaju i koji su njihovi kontakti podaci, što u odnosu na prethodnu godinu ne predstavlja ikakav pomak.

Službene web stranice organa uprave pokazale su lošije rezultate kada je u pitanju ažuriranje i pronalazak podataka, gdje je u 30% slučajeva veoma teško pronaći tražene podatke ili oni ne postoje.

Transparentnost organa uprave (državnih i entitetskih) iznosi skromnih 29% zadovoljenih indikatora. Gotovo 93% organa uprave na svojim web stranicama nema objavljene budžete.

Ako tome dodamo još lošiji rezultat objavljivanja izvještaja o izvršenju budžeta i polugodišnjih izvještaja o utrošku budžetskih sredstava, slika budžetske netransparentnosti je kompletna. Oko 52% organa uprave ne objavljuje čak ni planove javnih nabavki.

Pozive na javne nabavke nalazimo kod svega 29% institucija, dok odluke nalazimo u procentualno većoj količini od 43%. Informacije o ugovorima provedenih postupaka javnih nabavki je gotovo nemoguće pronaći, a kada se uzme u obzir cjelokupni broj institucija koje su podvrgnute istraživanju, dolazimo do beznačajnih rezultata.

Kada govorimo o tome koliko su organi uprave u BiH na državnom i entitetskim nivoima otvoreni po pitanju pristupa informacijama i interakcije sa građanima/kama, nailazimo na 18% zadovoljenih indikatora. Kada ovaj rezultat uporedimo sa prošlogodišnjim koji je iznosio 15%, dolazimo do zaključka da se institucije zaista moraju potruditi kako bi postale otvorenije, transparentnije, te time doprinijele formiranju odgovornijeg društva.

Ipak pored nezadovoljavajućeg cjelokupnog rezultata postoje i institucije koje se ističu svojim proaktivnim i transparentnim načinom objavljivanja podataka. Pa tako Ured koordinatora za reformu javne uprave zadovoljava 81% ispunjenih indikatora, Regulatorna agencija za komunikacije BiH - 56.62%, te Agencija za nadzor nad tržištem BiH zadovoljava 54.64%.

METODOLOGIJA ISTRAŽIVANJA

Otvorenost je ključni uslov demokratije jer omogućava građanima da dobiju informacije i znanje potrebno za ravnopravno učestvovanje u političkom životu, efektivno donošenje odluka i držanje institucija odgovornim za politike koje sprovode.

Institucije širom svijeta preduzimaju konkretne akcije u cilju povećanja svoje transparentnosti i odgovornosti prema građanima, a da bismo ustanovili u kojoj mjeri građani Zapadnog Balkana dobijaju pravovremene i razumljive informacije od svojih institucija, razvijen je Regionalni indeks otvorenosti.

Regionalni indeks otvorenosti mjeri stepen do kojeg su institucije zemalja Zapadnog Balkana otvorene prema građanima i društvu, na osnovu četiri principa:

- (1) transparentnost
- (2) pristupačnost
- (3) integritet
- (4) učinkovitost.

Princip transparentnosti podrazumijeva da su organizacione informacije, budžet i postupak javnih nabavki javno dostupni i objavljeni.

Pristupačnost se odnosi na obezbjeđivanje i poštovanje procedura za slobodan pristup informacijama, te poboljšanje dostupnosti informacija kroz mehanizam javnih rasprava i jačanja interakcije sa građanima.

Integritet obuhvata mehanizme za prevenciju korupcije, sprovođenje etičkih kodeksa i regulaciju lobiranja.

Posljednji princip, učinkovitost, se tiče monitoringa i evaluacije politika koje sprovode institucije.

Vodeći se međunarodnim standardima i preporukama² i primjerima dobre prakse, ovi principi su dalje razrađeni kroz posebne kvantitativne i kvalitativne indikatore koji se ocjenjuju na osnovu dostupnosti informacija na zvaničnim internet stranicama institucija, kvaliteta pravnog okvira za pojedinačna pitanja, drugih izvora javnog informisanja i upitnika koji su prosljeđeni institucijama.

Kroz oko 80 indikatora po instituciji mjerili smo i analizirali otvorenost 275 institucija izvršne vlasti i prikupili preko 15 000 podataka o institucijama.

Mjerenje je sprovedeno u periodu od decembra do kraja aprila 2019. godine. Na osnovu rezultata istraživanja, razvijen je predstavljeni set preporuka i smjernica za institucije.

²Analizirani su standardi i preporuke brojnih međunarodnih institucija, kao što su: Access Info Europe, EU, OECD, OGP, SIGMA, World Bank itd.

ACTION SEE je mreža organizacija civilnog društva koje zajedno radi na promovisanju i obezbjeđivanju transparentnosti i odgovornosti institucija u jugoistočnoj Evropi, povećanju potencijala za građanski aktivizam i participaciju, promovisanju i zaštiti ljudskih prava na internetu kao i na izgradnji kapaciteta za upotrebu novih tehnologija.

**National Endowment
for Democracy**

Supporting freedom around the world

Ovaj prijedlog praktične politike je dio projekta finansiranog od strane NED – National Endowment for Democracy.

Ovaj projekat je sufinansiran od strane Evropske unije.

Predlog praktične politike je urađen uz pomoć Evropske unije. Sadržaj je isključivo odgovornost ActionSEE mreže i ni na koji način ne odražava stavove Evropske unije.

ZaštoNe